

- ASIA** Lupa poiketa luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n tiukasti suojellun luontotyyppin hävittämis- ja heikentämiskiellosta
- Lupa kerätä, kuljettaa ja pitää hallussa rauhoitettuja kasveja lajinmäärityksen varmentamiseksi
- HAKIJA** Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus/yhteyshenkilö Maarit Vainio
- VIREILLE** Hakemus 16.4.2024
- HAKEMUS** Hakija hakee luonnonsuojelulain 66 §:n mukaista poikkeuslupaa tiukasti suojellun luontotyyppin heikentämiskiellosta Pohjois-Pohjanmaan alueelle ajalle 3.6.2024 – 31.5.2034 (POPELY/1479/2024). Hakemus koskee luonnonsuojelulain (9/2023) 65 §:ssä ja luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) 5 §:ssä tarkoitettujen serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden esiintymien varmentamiseksi ja paikantamiseksi tehtävää kartoitustyötä ja sen yhteydessä tehtävää jäkälä-, kasvi- ja kivinäytteiden ottamista määritystä ja dokumentointia varten.
- Ympäristöministeriö on määrännyt Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen pyynnöstä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen käsittelemään ja ratkaisemaan Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hakemuksen poiketa luonnonsuojelulain 66 §:n mukaisesti lain 65 §:ssä tarkoitetun tiukasti suojellun luontotyyppin hävittämis- ja heikentämiskiellosta serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden esiintymien kartoittamiseksi tapahtuvaa näytteenottoa varten Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimialueella (Ympäristöministeriön päätös 12.4.2024 VN/10330/2024-YM-2).
- Luonnonsuojeluasetuksen 5 §:n mukaan serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden määrittäminen perustuu ko. pykälässä lueteltujen, serpentiinialustaa indikoivien putkilokasvi-, jäkälä- ja sammallajien esiintymiseen. Erityisesti eräiden jäkälä- ja sammallajien luotettava määrittäminen edellyttää mikroskooppia. Myös havaintojen dokumentointi voi edellyttää tieteellisen näytteen tallentamista johonkin luonnontieteelliseen museoon. Jäkälänäytteenotto voi edellyttää myös kasvualustana olevan kiviaineksen irrottamista. Näytteenotto saattaa – varotoimenpiteistä huolimatta - pienessä määrin aiheuttaa luontotyyppiä esiintymään heikentymistä.
- Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus aloittaa kesäkuun 2024 alussa serpentiiniluontotyyppin maastoinventoinnit toimialueellaan. Inventointia tehdään paikkatietoaineistoon ja mahdolliseen olemassa olevaan havaintotietoon perustuen aiemmin varmentamattomilla luontotyyppiä esiintymillä. Näytteenotossa periaatteena on, että näytettä otetaan vain lajiesiintymistä, joita ei ole aiemmin dokumentoitu ko. paikalta. Näytettä otetaan vain se määrä, joka tarvitaan mikroskooppia ja tieteellisen näytteen tallentamista varten. Mikäli lajiesiintymä on niin pieni, että näytteenotto vaarantaisi sen säilymistä, näytettä ei oteta. Määrityksen jälkeen havaintotiedot tallennetaan ympäristöhallinnon tietojärjestelmään ja näyte toimitetaan luonnontieteelliseen museoon. Tiedot luvan käytöstä (lajit, havaintopaikat ja -ajat, näytteenottajat) raportoidaan vuosittain luvan myöntäjälle.

Luvan käyttäjät ilmoitetaan vuosittain ennen maastokauden alkamista. Vuonna 2024 lupaa käyttävät Jenni Kylmänen, Saana Mattanen, Antje Neumann ja Lotta Sundström.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU:

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää haetun luvan. Luvassa tulee noudattaa seuraavia ehtoja:

1. Tämä lupa koskee Pohjois-Pohjanmaan toimialueella sijaitsevia serpentiiniluontotyyppikohteita ja niiden luonnonsuojeluasetuksen 1066/2023 5 §:ssa lueteltuja serpentiiniluontotyyppin määritteleviä sammal- ja jäkälälajeja sekä serpentiiniluontotyyppikohteen kiviainesta. Lupa on virastokohtainen. Lupaa saavat käyttää kunakin vuonna vain samana vuonna ennen maastotöihin ryhtymistä Lapin ELY-keskukselle ilmoitetut Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lukuun serpentiiniluontotyyppikohteita inventoivat henkilöt;
2. Näytteitä kerätessä tämä lupa on pidettävä mukana ja näytettävä vaadittaessa;
3. Tämä lupa oikeuttaa luonnonsuojeluasetuksessa mainittujen sammal- ja jäkälälajien sekä kivilajien keruuseen eliö- ja kivilajinmääritysten varmistamiseksi;
4. Keräyksellä ei saa vaarantaa lajin esiintymän elinvoimaisuutta näytteenotto paikalla ja otettava näytemäärä on suhteutettava aina myös esiintymän kokoon. Mikäli on epävarmaa, säilykö esiintymä näytteen keräämisen jälkeen elinvoimaisena, ei näytettä tule kerätä. Mahdollisuuksien mukaan tulee kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että näyte on riittävän kokoinen, jotta sitä voidaan lajinmääritystä tehdessä preparoida.
5. Kertyvät näytteet tulee tallentaa tämän luvan kopion kanssa luonnontieteellisiin museoihin tai tutkimuslaitosten kokoelmiin kokoelman haltijan ohjeistusta noudattaen näytteiden keruuvuoden loppuun mennessä;
6. Hakijan on toimitettava Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Luontoympäristöyksikköön selvitys tämän luvan mukaisista toimista vuosittain kyseisen vuoden loppuun mennessä. Raportista tulee käydä ilmi mitä lajeja kerättiin, mistä (koordinaatit metrin tarkkuudella) ja kuinka paljon. Raportista tulee käydä ilmi mihin museoon tai kokoelmaan näytteet toimitettiin, sekä museoille tai kokoelmiin toimitettujen näytteiden Kotka-tunnisteet tai muut vastaavat tunnisteet. Raportti voi olla esimerkiksi excel-muotoinen täydennetty taulukko Kotka-järjestelmästä tai laji.fi-järjestelmästä;
7. Mikäli inventoinnit siirtyvät toisen tahon hoidettavaksi, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen toimija.

Lupa serpentiiniluontotyyppin vähäiseen heikentämiseen on voimassa Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella luvan lainvoimaiseksi tulemisesta 31.5.2034 asti.

Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 9 §, 65 §, 66 §
Luonnonsuojeluasetus (1066/2023) 5 §
Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (987/2009) 20 §
Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 §, 8 §

Perustelut

Serpentiinikalliot, -kivikot ja soraikot ovat tiukasti suojeltuja luontotyyppisiä, joiden hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 9/2023 65 §). Kaikki maahan kajoava toiminta sekä sammal- ja jäkälänäytteiden kerääminen voivat heikentää serpentiiniluontotyyppiesiintymiä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luonnonsuojelulain 66 §:n nojalla poikkeuksen 65 §:n tiukasti suojellun luontotyyppin hävittämisen ja heikentämiskiellostä, jos kyseisen luontotyyppin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa. Tämä poikkeuslupa annetaan määräaikaisena ja se saa olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan. Poikkeuslupa voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita.

Jos hanke tai toimenpide, jota varten lupa on myönnetty, siirtyy toiselle, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen (luonnonsuojelulaki 66 §).

Uusi luonnonsuojelulaki 9/2023 tuli voimaan 1.6.2023. Yhtenä lakiuudistuksen keskeisenä tarpeena oli luontotyyppisuojelelun vahvistaminen. Tässä luonnonsuojelulaissa uutena suojelukeinona lakiin lisättiin säännökset tiukasti suojelluista eli suoraan lain nojalla turvatuista luontotyyppistä. Tiukasti suojelluiksi luontotyyppiksi on luonnonsuojelulain 65 §:ssä säädetty kaksi uhanalaista ja harvinaista luontotyyppiä: serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot sekä rannikon avoimet dyynit.

Lakiesityksen lausuntovaiheessa ja eduskuntakäsittelyssä huomio kiinnittyi erityisesti serpentiiniluontotyyppien tunnistamisen haasteellisuuteen. Mietinnössään luonnonsuojelulaista (YmVM 17/2022 vp) Ympäristövaliokunta totesi, että ”serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista, ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojellusta luontotyyppistä ja sen heikentämiskiellostä. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin, vaan viranomaisen tulee informoida tiukasti suojellun

luontotyyppien esiintymien sijainneista asian selvitettyään”. Perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan, että ”erityistä huomiota tulee kiinnittää tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään” (PeVL 67/2022 vp).

Luonnonsuojelulain 9 §:n mukaan Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä sekä maiseman suojelua alueellaan, vastaa tässä laissa sille säädetyistä viranomaistehtävistä, valvoo luonnonsuojelulain säännösten noudattamista ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa. Näihin viranomaistehtäviin kuuluu edellä mainittu tiukasti suojelujen luontotyyppien inventointityö ja maaomistajien ja toimijoiden tiedottaminen tiukasti suojellun luontotyyppien esiintymien sijainneista. Jotta Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus voi toteuttaa tätä tehtävää, tulee inventoinneissa pystyä määrittämään luonnonsuojeluasetuksen 1066/2023 5 §:n luetellut serpentiiniluontotyyppien ilmentäjälajit. Asetuksessa luetellut sammal- ja jäkälälajit ovat sellaisia, että ne ovat varmuudella määritettävissä lajilleen vain mikroskopian perusteella, joten näytteen kerääminen on välttämätöntä. Lajihavaintojen luotettava dokumentointi edellyttää näytteiden tallentamista luonnontieteellisen museon kokoelmaan, jossa näytteen lajinmääritys on myöhemminkin tarkistettavissa. Siten ELY-keskuksen inventointien yhteydessä tehtävälle näytteenkeruulle ei ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Tämän luvan mukainen näytteenotto ei vaaranna tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojelutavoitteita, koska lajiesiintymiä ei saa hävittää näytteenotolla. Näytteiden keräämisen luontotyyppiesiintymiä heikentävä vaikutus hyvin vähäistä ja luontotyyppien tila oletettavasti palautuu näytteenoton jälkeen.

Serpentiinikalliot kuuluvat Natura-luontotyyppiin Silikaattikalliot. Luvan mukainen toiminta ei vaikutusten vähäisyyden vuoksi voi aiheuttaa Natura-alueilla Silikaattikalliot-luontotyyppien merkittävää heikentymistä. Esiintymien sijainnin ja tilan tunteminen on edellytys serpentiiniluontotyyppien suojelun turvaamiseksi myös Natura-alueilla.

LISÄTIETOJA PÄÄTÖKSESTÄ

Ylitarkastaja Piippa Wäli, puh. 0295 037 408

piippa.wali@ely-keskus.fi

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Valitusosoitus on liitteenä.

8.5.2024

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Merkintä sähköisestä allekirjoituksesta on dokumentin viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Piippa Wäli ja ratkaissut luontoympäristöyksikön päällikkö Jari Pasanen.

JAKELU JA MAKSUT

Maksu	Luonnonsuojelua edistäviin tutkimuksiin ja opetustarkoituksiin myönnettävät poikkeusluvut ovat maksuttomia
Päätös	Päätös hakijalle (sähköpostilla)
Tiedoksi	Ympäristöministeriö (sähköpostilla) Suomen ympäristökeskus (sähköpostilla) Metsähallitus (sähköpostilla) Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry (sähköpostilla) kunnat Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella (sähköpostilla)
LIITTEET	Valitusosoitus

Tämä asiakirja LAPELY/1968/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
LAPELY/1968/2024 har godkänts elektroniskt

Pasanen Jari 08.05.2024 15:26

Wäli Piippa 08.05.2024 15:28